

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทของอุดมการณ์ทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้าน การศึกษาเฉพาะกรณีช่วงก่อน 6 ตุลาคม 2519 และปี 2539 พบว่านับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 นั้น ตามหลักการแล้วได้ยึดเอาอุดมการณ์และระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นแนวทางในการกำหนดคคิคาและรูปแบบของระบบการเมืองมาจนถึงปัจจุบัน แต่ระบบการเมืองไทยขาดอุดมการณ์และวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับประชาธิปไตย โดยได้นำเอาวิธีการมาใช้ แต่ก็ประสบความสำเร็จล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง เพราะวิธีการนั้นขัดกับวิถีชีวิตและความคิด ความเชื่อแบบดั้งเดิม ซึ่งจะยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงในหมู่ชนส่วนใหญ่ในสังคม รวมไปถึงมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ ด้านการเมืองมีความตื่นตัวทางการเมือง มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ ขึ้น และเกิดความขัดแย้งต่าง ๆ ทั้งในแง่ผลประโยชน์และอุดมการณ์¹ อุดมการณ์ในความหมายของแมนไฮม์ (Karl Mannheim) กล่าวถึงในลักษณะของความหมายเบ็ดเสร็จ (total conception of ideology) หมายถึงอุดมการณ์ของยุคและของชนชั้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสมัยนั้น ๆ การศึกษาอุดมการณ์เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างทางปัญญาของยุค หรือของชนชั้นในขณะนั้น² อุดมการณ์ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นทฤษฎีที่แจ่มแจ้งแยกแยะ

¹ ลิขิต ธีรเวคิน. การเมืองการปกครองไทย. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539). หน้า 79-81.

² สุรพงษ์ ชัยนาม. อุดมการณ์กับสังคมไทย. (กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2515).

แนวความคิดและความเชื่ออันมีแบบแผน ซึ่งมุ่งอธิบายสภาพการณ์ในสังคมทั้งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตกาล ที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน และที่จะเป็นไปในอนาคต อุดมการณ์ตามความหมายนี้เป็นตรรกวิทยาของแนวความคิดหนึ่ง ๆ³ ซึ่งอ้างว่าเป็นกุญแจไขจักรวาล สามารถที่จะอธิบายไม่แต่เฉพาะสภาพการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน หากยังอธิบายเหตุการณ์ในอดีตและชี้ทิศทางของปรากฏการณ์ทางสังคม อันพึงจะมีขึ้นในอนาคตอีกด้วย

อุดมการณ์ในความหมายที่สองคือ อุดมการณ์ที่มีความหมายเฉพาะรายดังที่แมนไฮม์ เรียกว่า particular conception of ideology หมายถึง เป็นเครื่องมือของการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสองฝ่ายที่มุ่งโต้แย้งหลักการและความเชื่อระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลสองฝ่ายที่มุ่งโต้แย้งหลักการและความเชื่อ ตลอดจนทัศนคติของฝ่ายตรงข้าม โดยถือว่าอุดมการณ์ของอีกฝ่ายหนึ่งนั้นมีรากฐานมาจากผลประโยชน์ทางสังคมของกลุ่มนั้น ตามความคิดนี้อุดมการณ์เป็นเพียงสิ่งฉาบหน้าหรือภาพลวงตามของสิ่งอื่นซึ่งอำพรางอยู่ สิ่งนั้นได้แก่ผลประโยชน์อันแท้จริงของผู้สนับสนุนอุดมการณ์ ซึ่งใช้อุดมการณ์เป็นอุปกรณ์ในการแสวงอำนาจเป็นข้ออ้างที่จะทำการกดขี่ชนกลุ่มอื่น เป็นเครื่องมือในการพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ของชนชั้นนั้น

คาร์ล มาร์กซ์ และเฟรดริก เองเงิลส์ กล่าวถึงอุดมการณ์เป็นความสำนึกอันจอมปลอม (false consciousness) มาร์กซ์ มีความเห็นว่าอุดมการณ์ถูกกำหนดโดยสภาพสังคมหรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม

สำหรับความสำนึกจอมปลอมนี้ทำหน้าที่ในการสนับสนุนผลประโยชน์ของชนชั้น โดยเฉพาะอุดมการณ์ของชนชั้นที่มีอำนาจอาจประกาศสนับสนุนผลประโยชน์ส่วนร่วมของประชาชน แต่แท้จริงแล้วกลับเป็นเครื่องมือที่ให้ชนชั้นที่เสียประโยชน์ เชื่อมมั่น และหลงคล้อยตาม⁴

³ Hannah Arendt, "Ideology and Terror" in Richard H. Cox, ed. Ideology Politics and Political Theory. (California : Wadsworth Publishing Co., 1969), pp. 276. อ้างถึงใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช, "อุดมการณ์ทางการเมือง", หน้า 233.

⁴ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. อุดมการณ์ทางการเมือง. (พระนคร : สำนักพิมพ์เกสส์ไทย, 2517), หน้า 4-5.

อุดมการณ์ทางการเมือง หมายถึงลัทธิทางการเมืองเพื่ออธิบายความเป็นมาของระบบสังคม มนุษย์ในอดีต สภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันและแนวโน้มของอนาคต วางแผนการประพฤติปฏิบัติ สำหรับสมาชิกในปัจจุบันและสำหรับการบรรลุถึงความมุ่งหวังของอนาคต พร้อมทั้งให้ความหมายแก่ ชีวิต แก่ความประพฤติและความสัมพันธ์ที่มนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมและระบบสังคมทั้งหมด⁵

โดยมีสมมติฐานที่ทำการศึกษาวิจัยคือ

ความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้านในปี 2539 มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงลดลงจากการเปรียบเทียบในช่วงก่อน 6 ตุลาคม 2519

ผลสรุปการศึกษาพบว่า

จากผลการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มาจนถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นับตั้งแต่มีการล้มรัฐบาลกลุ่ม ถนอม-ประภาส-ณรงค์ ซึ่งได้รับสมญานามว่าสาม ทหารราชันนั้นเป็นการล้มล้างรัฐบาลเผด็จการมาสู่ระบอบประชาธิปไตย นำไปสู่สิทธิ เสรีภาพ ความ เสมอภาคทางการเมือง แต่เพียงชั่วระยะเวลาไม่นานก็เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอีกครั้ง โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองของกลุ่มลูกเสือ ชาวบ้าน และได้สรุปผลการศึกษาไว้เป็น 3 ช่วงดังนี้

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้านในช่วงก่อน 6 ตุลาคม 2519

สภาพการเมืองไทยในช่วงก่อน 6 ตุลาคม 2519 เป็นสภาวะการณ์ที่มีความตึงเครียดทางการเมืองอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาวจัดและซ้ายจัด มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์และ อำนาจทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและผู้นำทางทหารที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ มีการเรียกร้อง

⁵ ลีจิต ธีรเวคิน. “อุดมการณ์ทางการเมืองและการพัฒนาประเทศ.” ใน อุดมการณ์ใน สังคมไทย. (กรุงเทพฯ : สมาคมศาสตร์แห่งประเทศไทย), หน้า 11.

ทางการเมืองและความขัดแย้งต่าง ๆ ทั้งในแง่ผลประโยชน์และอุดมการณ์ มีการจับกลุ่มชุมนุม ประท้วงการกลับมาของ 3 ทหารราชย์ คือกลุ่มของ ถนอม-ประภาส-ณรงค์ ที่บริเวณมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ นอกจากนี้ยังเกิดกลุ่มต่าง ๆ ที่แสดงออกมาถึงบทบาททางการเมืองอย่างกว้างขวาง เช่น กลุ่มกระทิงแดง กลุ่มนวพล กลุ่มนิสิตนักศึกษา รวมถึงกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ซึ่งกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ได้แสดงบทบาทของกลุ่มดังนี้

1. ลูกเสือชาวบ้านมีบทบาทในการแสดงออกซึ่งอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองค่อนข้างสูง คือมีความยึดมั่นและมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2. มีการฝึกอบรมในด้านบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม คือในช่วงนี้ประเทศไทยได้ประสบ กับการคุกคามของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จึงทำให้กองตำรวจตระเวนชายแดนมีการจัดฝึกอบรมลูก เสือชาวบ้านเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม โดยมีการใช้วิธีการและเอากิจกรรมของลูกเสือมาเสริมสร้างปลูกฝัง นิสสัยให้ทุกคนรักบ้านเมือง รักถิ่นฐาน รักหมู่คณะ ร่วมกันทำกิจกรรม มีความเสียสละต่อส่วนรวม และประการสำคัญให้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ซึ่งผลของการฝึกอบรมลูกเสือชาวบ้านสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการต่อต้านและ ป้องกันอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างได้ผล

3. ลูกเสือชาวบ้านได้มีการตื่นตัวทางการเมือง มีการรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นทาง การเมือง โดยมีการเคลื่อนไหวถึงอุดมการณ์ของกลุ่มตนเอง และมีการเผยแพร่กิจกรรมของกลุ่มเพื่อ ผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

4. ได้มีผู้นำลูกเสือชาวบ้านกลุ่มหนึ่ง ทำการปลุกระดมความคิดของลูกเสือชาวบ้านโดย ได้อ้างถึงอุดมการณ์ของกลุ่มตน คือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และปกป้องสถาบันของพระ มหากษัตริย์ และกลุ่มลูกเสือชาวบ้านได้ออกมาแสดงถึงจุดยืนของกลุ่มอย่างเห็นได้ชัด

ในด้านสังคม มีการช่วยเหลือประชาชนและมีการเยี่ยมเยียนทหาร ตำรวจตระเวน ชายแดน อาสาสมัครตามชายแดนต่าง ๆ มีการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อศาสนา มีการช่วยเหลือพัฒนา ระบบสาธารณสุขปกคของชุมชน เป็นต้น

ในด้านเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต อาชีพ และส่งเสริม รายได้ คือมีการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองในอนาคต และการส่งเสริม การผลิตเพื่อบริโภค เป็นต้น

ฉะนั้นบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองในช่วงนี้ของลูกเสือชาวบ้านจะค่อนข้างสูง และมีการแสดงออกถึงบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางด้านสังคมและเศรษฐกิจด้วย แต่จะน้อยกว่าบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางการเมือง

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้านในช่วง 6 ตุลาคม 2519

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 คือ

1. โครงสร้างทางการเมือง คือ ความจำเป็นทางการเมือง มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นเพราะนโยบายพัฒนาประเทศของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งส่งต่อจอมพลถนอม และจอมพลประภาส ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง และต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งออกมาในรูปของการเรียกร้องประท้วงต่าง ๆ ในแง่ของผลประโยชน์และอุดมการณ์

2. การคุกคามของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งทำลายขวัญของผู้ที่อยู่ในอำนาจ ผนวกกับกระแสพลังจากฝ่ายซ้ายที่กำลังดำเนินการอยู่ในวงการต่าง ๆ ในสังคมไทยทำให้เกิดความวิตกกังวลได้พยายามสกัดการพัฒนาไปสู่ความรุนแรงยิ่งขึ้น

3. การแตกแยกของคนในชาติ คือการแตกแยกในทางความคิดทางการเมืองของคนไทยที่แตกแยกเป็นสุดโต่ง 2 ขั้ว มีการแตกแยกของกลุ่มชาวจัดและซ้ายจัด ซึ่งมีความแตกต่างในแง่อุดมการณ์ โดยกลุ่มชาวจัดมองฝ่ายซ้ายจัด หรือหัวก้าวหน้าเป็นกลุ่มที่เป็นภัยต่อสังคมไทย เป็นคอมมิวนิสต์ที่มุ่งทำลาย ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่วนกลุ่มซ้ายจัดมองดูกลุ่มชาวจัดว่าเป็นพวกอนุรักษนิยม โดยกลุ่มลูกเสือชาวบ้านได้จัดอยู่ในกลุ่มชาวจัดแบบไม่รุนแรง

ทั้งนี้ได้มีการชุมนุมทางการเมืองของประชาชนและนิสิต นักศึกษา ที่มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ มีการต่อต้านการกลับมาของ 3 ทหารราชย์ โดยการประท้วงนั้นได้มีการแสดงการแขวนคอที่ลานโพธิ์เป็นการล้อเลียนทางการเมือง ซึ่งภาพที่แขวนคอล้อเลียนนั้นมีส่วนคล้ายคลึงกับภาพองค์ของรัชทายาท โดยเฉพาะภาพที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ Bangkok post และดาวสยามซึ่งเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอย่างออกอาก และขณะเดียวกันทางฝ่ายรัฐบาลและทางฝ่ายทหารได้ออกมาโจมตีในเรื่องนี้ และในวันที่ 5 ตุลาคม 2519 เป็นต้นมา มีการใช้กำลังปะทะกันระหว่างองค์การของรัฐ ทหาร ตำรวจ และกลุ่มต่าง ๆ กับนิสิต นักศึกษา มีการใช้อาวุธปืนฆ่านิสิต นักศึกษา ประชาชน อย่างโหดเหี้ยมทารุณ โดยมีกลุ่มกระหิงแดงและนพพลายได้การนำของพลตรีสุดสาข หัสติน หัวหน้ากลุ่ม

กระทิงแดง และ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ผู้นำกลุ่มลูกเสือชาวบ้านได้ปลุกระดมลูกเสือชาวบ้านเพื่อปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นบทบาทของอุดมการณ์ของกลุ่มที่ตั้งไว้ ซึ่งในช่วงนี้กลุ่มลูกเสือชาวบ้านได้เข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด

ฉะนั้น บทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองในช่วงนี้ของลูกเสือชาวบ้านจะสูงมาก และจะไม่มีบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางด้านสังคมและเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้านในช่วง ปี 2539

บทบาทอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองในปี 2539 มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงลดลงจากช่วง 6 ตุลาคม 2519 เพราะในปี 2539 นั้นบทบาทอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้านจะลดบทบาท เพราะระบบการเมืองมีการพัฒนากันอย่างต่อเนื่อง มีเสถียรภาพทางการเมืองมากขึ้น และสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง แต่จะเพิ่มบทบาทไปในเรื่องกิจกรรมของกลุ่มเพื่อสังคมแทน โดยมีอุดมการณ์ในการที่จะบำเพ็ญประโยชน์ที่จะช่วยเหลือส่วนรวมของสังคมอย่างแท้จริง และจะมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นคำสัจย์ปฏิบัติของลูกเสือชาวบ้านและการบำเพ็ญประโยชน์นี้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มลูกเสือชาวบ้านมีจุดยืนและมีบทบาทอุดมการณ์เป็นของตนเองและเสมอต้นเสมอปลาย โดยจะอยู่ในคำสัจย์ปฏิบัติ กฎของลูกเสือ และมีความสามัคคีกลมเกลียวจรโลงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทยไว้สืบต่อไป โดยมีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงจุดยืนนี้ก็คือ “ผ้าพันคอ” ที่ได้รับพระราชทานจากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเปรียบเทียบกับเสมือนสิ่งที่จรโลงใจให้ตระหนักถึงความทุ่มเทเสียสละต่อสังคม ประชาชนและประเทศชาติ โดยเฉพาะชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทยต่อไป

สำหรับบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางด้านสังคมจะมีการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเพื่อส่งเสริมประเทศชาติ มีการเสียสละเพื่อส่วนรวม ช่วยส่งเสริมพัฒนาอาชีพในชุมชนแออัดทั่วกรุงเทพฯ ร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพในพระบรมราชานุอุปถัมภ์ สนับสนุนโครงการศิลปาชีพพิเศษ โครงการพระราชดำริต่าง ๆ และส่งเสริมให้ประชาชนอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาติ โดยลูกเสือชาวบ้านมีการทำแผนการปฏิบัติงานไว้ดังนี้

1. การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยเน้น
 - การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - การสนับสนุนโครงการตามพระราชดำริ
 - การสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม
2. การพัฒนาบริหารลูกเสือชาวบ้าน โดยเน้น
 - การพัฒนาองค์กรชุมชน และระบบบริหารงาน
 - การพัฒนาวิชาการและบุคลากร
 - การจัดตั้งมูลนิธิและกองทุนลูกเสือชาวบ้านทั่วประเทศ

ดังนั้นบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้านในช่วงนี้จะไม่มีเลย แต่จะไปเน้นบทบาทของอุดมการณ์ในแนวทางสังคม ซึ่งจะสูงมากและจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่มีลดลง และไม่เปลี่ยนแปลง

สรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณ

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อทดสอบสมมติฐานว่า แนวความคิดของอุดมการณ์ทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า บทบาททางการเมืองของลูกเสือชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน คือ ลูกเสือชาวบ้านมีการลดบทบาททางการเมืองของตนเองลง โดยจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในประเด็นการมีบทบาททางการเมืองในช่วงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยในช่วงปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ (ค่า P-Value ต่ำกว่า .05) ผลการศึกษายบทบาททางสังคมของลูกเสือชาวบ้านพบว่า ปี 2539 ลูกเสือชาวบ้านมีการเพิ่มบทบาททางสังคมของกลุ่มตนเองมากกว่าช่วงก่อน 6 ตุลาคม 2519 อย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในประเด็นบทบาททางสังคมทั้ง 10 ประเด็น ในช่วงปี 2539 มีค่าสูงถึง 3.56 ในช่วงก่อน 6 ตุลาคม 2519 มีค่าเพียง 2.87 เท่านั้น จึงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ต่ำกว่าระดับ .05) (ดูข้อมูลจากตารางที่ 2)

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 3 ถึงตารางที่ 7 โดยนำตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาของสมาชิกภาพ และการมีตำแหน่งในกลุ่มลูกเสือชาวบ้านมาพิจารณา พบว่า ตัวแปรเพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาของสมาชิกภาพ และการมีตำแหน่งในกลุ่มลูกเสือชาวบ้านไม่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองและสังคมมากนัก กล่าวคือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองและสังคมของลูกเสือชาวบ้านปัจจุบันได้เปลี่ยนไปในทุกกลุ่มประชากร (ทุกเพศ

ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา) ทั้งนี้ลูกเสือชาวบ้านทุกกลุ่มปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยการลดบทบาททางการเมืองลง แต่จะเพิ่มบทบาททางสังคมมากขึ้น

จากผลการสรุปการศึกษามีข้อสังเกตได้ว่า

1. ในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึง 6 ตุลาคม 2519 มีเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันมาก โดยเฉพาะปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เช่น

1.1 สภาพการณ์ทางการเมืองมีการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองจากระบบเผด็จการไปสู่ระบอบประชาธิปไตย

1.2 สภาพการณ์ทางด้านสังคมไทยกำลังประสบปัญหายุ่งยาก เต็มไปด้วยบรรยากาศของความขัดแย้ง เคร่งเครียด และการประจันหน้าต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเอาัดเอาเปรียบ การถูกข่มเหงรังแกในสังคม

1.3 สภาพการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลได้ประกาศขึ้นราคาสินค้าอุปโภค บริโภคต่าง ๆ และประชาชนถูกเอาัดเอาเปรียบจากบรรดาผู้ประกอบการทั้งหลาย ทำให้เกิดสภาพข้าวแพง หนักหนาแพงขึ้น

2. ในสภาพช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2516 จนถึงช่วง 6 ตุลาคม 2519 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งที่สำคัญทั้งในแง่บวกและแง่ลบ คือ

แง่บวก

2.1 นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา ประชาชนมีความรู้ในกติกา และสามารถปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตยได้ มีความรู้ในเรื่องระบบการเมือง มากขึ้น

2.2 มีความตื่นตัวทางการเมือง การแสดงออกทางการเมือง การเรียกร้องและการประท้วงต่าง ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือมีการตื่นตัว มีความกระตือรือร้น การเรียกร้องสิทธิและความสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง

2.3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมประท้วง และการเข้าร่วมองค์กรทางการเมือง โดยมีการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มการเมือง

2.4 ทำให้เกิดความเสมอภาคทางการเมืองมากขึ้น ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพทางการเมือง และความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยมีการแสดงออกทางการเมืองร่วมกัน

ในแง่ลบ

2.5 มีการลดอำนาจของระบบศักดินาลง ทำให้มีการตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้นในระบบราชการ

2.6 มีการเรียกร้อยทางการเมืองเกินขอบเขต การเรียกร้อย การประท้วง มีกันมากมายและรุนแรงขึ้นมาเรื่อย ๆ

2.7 ปฏิกริยาตอบโต้จากกลุ่มอนุรักษ์นิยม ซึ่งทำให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีการเรียกร้อยทางการเมืองได้นำไปสู่กลุ่มต่อต้านและกลุ่มสนับสนุน ซึ่งมีการแสดงออกในทางรุนแรง ถือว่าเป็นการคุกคามต่อการรวมกลุ่มทางการเมือง เช่น กลุ่มกระทิงแดง นวพล เป็นต้น ต้องถือว่าเป็นกลุ่มของผู้มีอำนาจทางการเมืองเกี่ยวข้องกับรัฐบาล

2.8 มีการใช้ความรุนแรงเข้าไปแก้ปัญหามหาเมือง จนทำให้บ้านเมืองไม่มีกฎหมายต่าง ๆ เข้าไปควบคุมและดูแลทำให้สถานการณ์ของประเทศในขณะนั้นมีแต่ความวุ่นวายและปั่นป่วนทางการเมือง

2.9 ความคิดทางการเมืองของคนไทยมีการแตกแยก เช่น 2 ขั้ว คือ ขวจัดและซ้ายจัด ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้มีความแตกต่างกันในแง่ของอุดมการณ์ ทำให้คนไทยต้องแตกความสามัคคีกลมเกลียวกัน เกิดการรบราฆ่าฟันกันเอง ทำให้ลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาเป็นตัวแปรสำคัญในระบบการเมืองและเป็นตัวอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ

3. กลุ่มอนุรักษ์นิยม หรือกลุ่มรัฐบาลนั้นเป็นกลุ่มที่ไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้น และยังคงรักษาจารีตประเพณีแบบเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งได้ปลุกกระดมความคิดของลูกเสือชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มตน โดยได้ชูอุดมการณ์ของลูกเสือชาวบ้านขึ้นมา ทำให้ลูกเสือชาวบ้านต้องตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง ซึ่งจากเดิมลูกเสือชาวบ้านเป็นกลางทางการเมืองอยู่แล้ว

4. ในยุคปัจจุบันลูกเสือชาวบ้านมีความคิดของกลุ่มตนเองว่าไม่ควรใช้พลังมวลชนเข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางการเมือง มีความรักระบอบประชาธิปไตยและต่อต้านระบบเผด็จการ มีความเป็นกลางทางการเมือง และได้ยึดถืออุดมการณ์ กฎของลูกเสือ คติพจน์ และคำปฏิญาณอย่างเคร่งครัดและจริงจัง

กล่าวโดยสรุปคือ แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทในทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้าน ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากช่วงก่อน 6 ตุลาคม 2519 โดยลูกเสือชาวบ้านปัจจุบันส่วนใหญ่มีความคิดว่าตนเองไม่ควรใช้พลังมวลชนเข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางการเมือง ไม่ตกเป็นเครื่องมือของรัฐในการใช้พลังมวลชนต่อสู้กับฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล มีความรักระบอบประชาธิปไตย และมีการต่อต้านระบบเผด็จการ และอีกบทบาทหนึ่งของลูกเสือชาวบ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงคือลูกเสือชาวบ้านเริ่มเข้าใจและให้ความสนใจบทบาทของตนในทางช่วยเหลือสังคมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นบทบาทในการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมรักษาความสงบ ความปลอดภัยของชุมชน กิจกรรมสันติภาพ การความบันเทิงของชุมชน กิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีภายในชุมชน กิจกรรมรักษาความสะอาดต่อต้านยาเสพติด สิ่งแวดล้อมของชุมชน และกิจกรรมที่เกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มลูกเสือชาวบ้านมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และอุดมการณ์ของกลุ่มอย่างแท้จริง และจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวทางการเมืองจนตกเป็นเครื่องมือของอำนาจทางการเมืองใด ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทของอุดมการณ์ทางการเมืองของลูกเสือชาวบ้าน ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ข้อคิดเห็นทางการเมืองและได้เสนอแนะดังต่อไปนี้คือ

1. ลูกเสือชาวบ้านควรจะมีส่วนร่วมทางการเมืองการแสดงออกทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม ทั้งนี้ลูกเสือชาวบ้านมีจุดยืนเป็นของตนเอง มีความเป็นกลางทางการเมือง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และไม่ตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ โดยยึดอุดมการณ์ของลูกเสือชาวบ้านเป็นหลักสำคัญ ทำให้ลูกเสือชาวบ้านมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความสามัคคีกลมเกลียว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมของกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง
2. ลูกเสือชาวบ้านควรมีการเสนอความคิดเห็น มีบทบาท มีการรับรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ และอุดมการณ์ทางการเมืองในขอบเขตของความเป็นกลางทางการเมืองอย่างแท้จริงที่จะตอบสนองต่อผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ
3. ปัจจุบันลูกเสือชาวบ้านมีกิจกรรมทางสังคมอยู่สม่ำเสมอ แต่ควรแทรกความรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องระบบการเมืองและอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับรู้ มีความเข้าใจและมีการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบการเมืองของไทยให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปในอนาคต

4. การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลแต่ละสมัยทำให้นโยบายของรัฐบาลที่จะมีการสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือชาวบ้านไม่มีความต่อเนื่อง เนื่องจากความขัดแย้งจากสถานะการณ์ทางการเมือง ฉะนั้นรัฐบาลจึงต้องมีนโยบายอย่างชัดเจนในการที่จะแก้ไขสนับสนุนกิจกรรมของลูกเสือชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง จะทำให้รัฐบาลได้ปฏิบัติตามนโยบายอย่างต่อเนื่องในสมัยต่อไป

5. รัฐบาลควรมีมาตรการอย่างจริงจังในการฟื้นฟูกิจการของลูกเสือชาวบ้าน โดยรัฐจะต้องตั้งเป้าหมายว่าจะต้องขยายสมาชิกลูกเสือชาวบ้านให้ได้ประมาณ 1 ล้านคน ภายในระยะเวลาที่ปี

6. ในการฝึกอบรมลูกเสือชาวบ้านทุกภาคทั่วประเทศนั้นควรมีการปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรมีการเสนอความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองบ้างอย่างทั่วถึงและจริงจัง

7. การที่กิจการลูกเสือชาวบ้านนั้นซบเซาลงและจะมีการปรับปรุงฟื้นฟูโดยการส่งเสริมในด้านกิจกรรมต่าง ๆ และมีการฝึกอบรมทุกจังหวัดทั่วประเทศนั้น ปัจจุบันยังขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ขาดแรงจูงใจในการติดตามและประเมินผลโครงการ ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจะต้องให้ความสำคัญโดยการให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนโดยอาศัยสื่อมวลชนทุกแขนงช่วยเหลือในด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้มีจิตศรัทธาได้ทราบถึงกิจกรรมที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ

8. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตร วิธีการฝึกอบรม กำหนดแนวทาง ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมร่วมกัน มีการพัฒนาวิทยากรผู้ให้การฝึกอบรม และควรมีการปรับปรุงประเภทหรือชนิดกิจกรรมในการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร โครงการและผู้ร่วมโครงการทุกคน

9. ควรมีการดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาาร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เช่น วิทยากรลูกเสือชาวบ้าน คณะกรรมการบริหารลูกเสือชาวบ้าน และประชาชนทั่วไปในการที่จะปรับปรุงโครงสร้างทางการบริหารลูกเสือชาวบ้าน โดยใช้สื่อมวลชนทุกจังหวัดประชาสัมพันธ์ให้รับทราบโดยทั่วกัน

10. มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในกลุ่มลูกเสือชาวบ้านและประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศชาติจากภายในและภายนอกประเทศ โดยพื้นฐานของลูกเสือชาวบ้านนั้นจะมีความรักความสามัคคี ความรักชาติและยึดถืออุดมการณ์ของตนเอง จะได้ช่วยกันขจัดสิ่งที่เป็นภัยต่อประเทศชาติอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

11. มีการเร่งพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของลูกเสือชาวบ้านและประชาชนทั่วไปให้ดีขึ้น โดยมีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอันจะส่งผลให้กิจการลูกเสือชาวบ้านรวมพลังและยึดถืออุดมการณ์ได้อย่างมั่นคงและถาวรต่อไป

12. ในการที่จะศึกษาเรื่องบทบาทและอุดมการณ์ของลูกเสือชาวบ้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ควรมีการปลูกฝังอุดมการณ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม มีความเสียสละเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น มีความรักหมั่นคณะ ความสามัคคีกลมเกลียวกัน และส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาประชาชนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และเพื่อการพัฒนาบ้านเมืองประเทศชาติให้เจริญต่อไป ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการเป็นอย่างยิ่ง